

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอนานะ

เนื่องจากวัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นผู้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในยามมีทุกข์เดือดร้อนยากลำบาก สิ่งที่สำคัญที่ทำให้พระสงฆ์และประชาชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดก็คือ ประชาชนมีความเชื่อว่า พระสงฆ์เป็นผู้ประพาศิธรรม มีความบริสุทธิ์สันโดษ และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญประชาชนมีความเชื่อว่า ผู้นำในท้องถิ่นคือพระภิกษุหรือพระสงฆ์ เป็นผู้มีความรู้ เหตุการณ์ล่วงหน้าได้และสามารถให้คำปรึกษาหรือแก้ไขในปัญหาชีวิตต่าง ๆ ได้ดี

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษา "ปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี ตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" ซึ่งได้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของการเผยแพร่พัฒนาจิตใจแก่ประชาชนตั้งแต่ พ.ศ. 2512 โดยพิจารณาในแง่ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งผลจากการเข้าร่วมทำให้ประชาชนพัฒนาจิตใจของตนเอง โดยมีพระภิกษุหรือพระสงฆ์เป็นผู้นำท้องถิ่นกล่าวคือ แนวคำสอนของท่านเป็นลักษณะอิงธรรมะที่ยังรู้เหตุการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นไปในเรื่องของบาป-บุญ กฎแห่งกรรมที่ท่านมักกล่าวคือ การกระทำของแต่ละบุคคล แนวคำสอนนี้ช่วยสนับสนุนให้เกิดพันธะทางจริยธรรมขึ้นในสังคม ทำให้คนไม่กล้ากระทำความผิดทางศีลธรรม เพราะเกรงกลัวผลกรรม จากการกระทำของตนเองทั้งในชาตินี้และชาติหน้า บุคคลผู้ได้รับฟังแนวคำสอนมุ่งหวังที่จะกระทำความดีเพื่อจะได้มีบารมีติดตัวไปในชาตินี้และชาติหน้า นอกจากนี้กิจกรรมหลักที่พระภิกษุหรือพระสงฆ์กระทำคือ การพัฒนาจิตใจของประชาชนให้สูงขึ้นด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้าวัดอัมพวันเพื่อทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อฟังการบรรยายธรรมจากท่านเจ้าอาวาสและเพื่อปฏิบัติธรรม ในการบรรยายธรรมท่านได้แฝงคติธรรมในเรื่องเกี่ยวกับการลดละเลิกอบายมุข โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้เป็นคนดีมีปัญญา เพราะเมื่อจิตดีจะมีความคิดที่สงสารตัวเอง ไม่น่าที่จะทำความชั่ว อยากจะเรียนหนังสือ อยากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ มุ่งสร้างจิตสำนึกให้กับผู้เข้าปฏิบัติธรรมให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีไปสู่ความดี เช่น ตัดการพนัน สิ่งเสพติด เกียจคร้าน เมื่อสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้แล้ว พระภาวนาวิสุทธิคุณกล่าวว่า บุคคลเหล่านั้นก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ต้องการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้ความสงบสุขในชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมต่อไป

วิธีการศึกษาข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ร่วมในชุมชน (participant observation) การสัมภาษณ์ (interview) และใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นกลางมากที่สุด ในเรื่องของปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวพุทธ ผู้วิจัยได้ตั้ง วัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ณ วัดอัมพวัน
2. เพื่อทราบถึงบทบาทของผู้นำ ในการชักจูงให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจ

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา คือ
 - 1.1 ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส
 - 1.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ
2. ปัจจัยทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

การเลือกตัวอย่างใช้ purposive sampling เพื่อศึกษาผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 100 คน พบว่าผู้เข้าร่วมในกิจกรรมที่ 1 (ร่วมทำบุญ) เป็นคนในชุมชนพื้นที่ อัมพวันเหนือ-อัมพวันใต้ มากกว่ากลุ่มอื่น ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำนา มีการศึกษา

และรายได้ต่ำกว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 2 (ร่วมฟังธรรม) และผู้เข้าร่วมในกิจกรรมที่ 3 (ร่วมปฏิบัติวิปัสสนาฯ) ซึ่งกิจกรรมที่ 2 และกิจกรรมที่ 3 คนนอกชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมมากกว่าคนในชุมชน อาชีพที่เข้าร่วมในกิจกรรมมากคือ อาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ แล้วพบว่า ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทั้ง 3 กลุ่ม กิจกรรม ให้เหตุผลของการเข้าร่วมไม่แตกต่างกัน

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามี 3 ปัจจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวพระสงฆ์เจ้าอาวาส

ปัจจัยด้านนี้ ประกอบด้วย ความมีเมตตา ความเสียสละ ความจริงใจ ความมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มีความคล่องตัวว่องไวทันการ ซึ่งทำให้ประชาชนมีทัศนคติว่า ท่านเจ้าอาวาสคือพระภิกษุวิสุทธคุณ เป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี เป็นผู้มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ อันประกอบด้วย ความมีเมตตากรุณา มีความเสียสละ มีความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือประชาชน โดยมีหวังผลตอบแทน มีความกระตือรือร้นประกอบด้วย ความขยันขันแข็ง มีความรับผิดชอบในกิจการอันเป็นกิจของพระสงฆ์ ผลจากการศึกษายังพบว่าปัจจัยของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา สอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์ โอมูณ การวิจัยดังกล่าวพบว่า การกระทำตนเป็นผู้เสียสละ มีความเมตตากรุณา และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป ทุกกรณีเป็นเหตุทำให้ผู้นำได้รับความนิยมสูงสุด

การมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพน่าศรัทธาของพระภิกษุวิสุทธคุณ คือ ความสามารถหรืออำนาจพิเศษในการให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขปัญหาชีวิตโดยใช้ธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทั่วไป และที่สำคัญที่สุดคือ ท่านสามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ด้วยปัญญาญาณ เป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมยอมรับเชื่อถือ ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามคำแนะนำสั่งสอนของพระภิกษุวิสุทธคุณ เนื่องด้วยในปัจจุบัน การดำรงชีวิตของประชาชนตกอยู่ในสภาวะที่ไม่แน่นอนด้วย สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง ปัญหาสังคมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายใจ ประชาชนจึงหันไปพึ่ง

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ จากการพูดกันปากต่อปากในคณะภิกษุสงฆ์ของ พระภิกษุสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาชีวิตซึ่งนิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (2527 : 183) กล่าวว่า "การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่ง ผลรวมของการเกี่ยวข้องเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดหมาย กับทั้งทำให้เกิด ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย" หลังจากที่ผู้เข้าร่วมได้สังเกตเห็นพฤติกรรมและ บุคลิกภาพน่าศรัทธา ซึ่งคิดว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประกอบด้วยศีลาจรรยาวัตรประพฤติกุศลเคร่งครัด ในพระวินัย เป็นที่พึ่งของพวกเราได้ เมื่อยามมีทุกข์ก็สามารถตอบสนองทางด้านจิตใจของพวก เขาได้ดี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพของพระสงฆ์เจ้าอาวาสมีผลต่อ การยอมรับและตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมบุคลิกภาพของพระสงฆ์เจ้าอาวาสมีความสัมพันธ์ กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานซึ่งสามารถแยกรายละเอียด ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพของพระสงฆ์เจ้าอาวาส

- ความมีเมตตา
- ความเสียสละ
- ความจริงจัง
- บุคลิกภาพพิเศษ
- ความขยัน

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ

ปัจจัยด้านนี้ประกอบด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถมีการติดต่อกัน โดยตรงระหว่างพระสงฆ์เจ้าอาวาสกับประชาชน และมีความรู้ความสามารถมองการณ์ไกล

Ralph M. Stogdill (1961 : 6) สรุปว่า ผู้นำที่มีความสามารถด้าน สติปัญญา มีความรับผิดชอบและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีความคิด ริเริ่ม มีความพากเพียรพยายามเชื่อมั่นในตนเอง มีความตื่นตัวหยั่งรู้สถานการณ์มีศิลปะและมี

ความสามารถในการพูดให้คนอื่นคล้อยตาม จะเป็นที่ยอมรับชมชอบของบุคคลอื่น

ผลจากการศึกษาพบว่า การบรรยายธรรมที่เป็นแนวคำสอนทั่วไป ประชาชนจะรับไปปฏิบัติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม เช่น แนวคำสอนที่เป็นหลักธรรมที่สามารถอธิบายความจริงของชีวิตด้วยเหตุและผล เช่น อริยสัจ 4 แสดงเหตุแห่งทุกข์ รวมทั้งวิธีปฏิบัติให้พ้นทุกข์ หรือกฎแห่งกรรมคือ การกระทำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งพระภิกษุสงฆ์แสดงเน้นให้พุทธศาสนิกชนกระทำแต่ความดี ละเว้นความชั่วทั้งปวง ทำจิตใจให้สงบมีเหตุผลในการแก้ปัญหาอันเกิดจากความทุกข์ทั้งปวง แนวคำสอนเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม แนวคำสอนที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์อันยาวนานของท่านเจ้าอาวาส ท่านเป็นนักปฏิบัติ การพูด การบรรยายธรรมจึงออกมาจากประสบการณ์จริงที่สอนให้ เป็นคนรู้จักตนเอง สำนึกตัวเอง รู้เท่าทันกายและจิตของตัวเอง ต้องการให้มีสติอยู่กับตัว เช่น ดีใจ เสียใจ มีความโกรธ มีความรัก ให้มีสติอยู่กับตัวจะคิดจะทำอะไรเอาสติเป็นตัวยับยั้งพฤติกรรม

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยยังตรงกับการศึกษาของเสาวลักษณ์ ชำนิล ในปี 2519 เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่และหมู่บ้านอุตะเถา จังหวัดชัยนาท ซึ่งสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์รวมจิตใจและความร่วมมือของประชาชน ตลอดจนเป็นผู้นำชาวบ้านทั้งในด้านความรู้ ศีลธรรมและให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวพระสงฆ์ก็คือประชาชนมีความเห็นว่า พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ กล่าวว่าเป็น มีความบริสุทธิ์ สันโดษ มีความเสียสละ ความน่าเชื่อถือและเป็นผู้นำทางปัญญา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเชิดชูฐานะในสังคมของพระสงฆ์ และช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนให้เป็นไปอย่างใกล้ชิดได้ตลอดมา

การที่ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถ มีการติดต่อกันโดยตรงระหว่างพระสงฆ์และประชาชนและมีความรู้สามารถมองการณ์ไกลหยั่งรู้เรื่องราวในอนาคตเป็นอำนาจพิเศษ นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สุด ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมีความยอมรับนับถือและปฏิบัติตามคำ

สั่งสอน ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้จากข้อค้นพบคือ การเป็นผู้นำทางความคิดโดยนำเอาหลักของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องบาป บุญ กฎแห่งกรรม เป็นต้น ประกอบกับพฤติกรรมและบุคลิกภาพนำศรัทธาของเจ้าอาวาส ซึ่งผู้เข้าร่วมในกิจกรรมสามารถสังเกตได้อันประกอบด้วย ความบริสุทธิ์สิ้นโทษในเรื่องของศีล ความมีเมตตา กรุณา มีความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือพุทธศาสนิกชนที่หวังมาพึ่งพิงทางใจโดยมิหวังผลตอบแทน ความขยันขันแข็งในการทำงาน และที่สำคัญความกล้าได้กล้าเสียซึ่งท่านเจ้าอาวาสได้ตั้งโรงทานให้พุทธศาสนิกชนทุกท่านที่เดินทางมาวัด ได้รับประทานอาหารฟรีโดยไม่หวังผลตอบแทน ประกอบกับลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมของวัดถูกจัดขึ้นมาอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงพอกแก่ผู้ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรม เป็นเหตุให้ผู้เดินทางมาพบเห็นมาแล้วต้องกลับมาวัดอีก

จิรพรรณ กาญจนจิตรา (2521 : 47) กล่าวว่า "ผู้นำหมายถึง ผู้ที่มีความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นช่วยนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่นชัด มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ที่สามารถชักจูงใจประชาชนให้มีความคิดเห็นคล้อยตาม และลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้กล่าวได้ว่า พระสงฆ์ (พระภิกษุหรือสามเณร) เป็นสื่อบุคคลซึ่งสามารถเป็นผู้นำทางด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะในทัศนะของพุทธศาสนิกชนผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีความเห็นว่า พระสงฆ์นอกจากจะเป็นผู้ซึ่งพยายามแสดงบทบาทเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรม เกิดความเชื่อถือซึ่ง Cohen (1979 : 35) ให้ความหมายของบทบาทว่า บทบาท (role) หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกระบุโดยผู้อื่น สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติ เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในแนวคำสอนที่ได้รับ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตลอดจนยอมรับให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแนวคำสอนของพระภิกษุหรือสามเณรมากที่สุดซึ่ง Max Weber (1947 : 328-368) เรียกผู้นำที่มีบุคลิกภาพพิเศษนี้ว่า (charismatic leaders) ผู้นำประเภทนี้มีคุณสมบัติที่เข้ามาเป็นผู้นำ เนื่องจากที่บุคลิกภาพดี มีความสามารถในการพูด มีความเฉลียว

ฉลาด มีคุณธรรมเป็นต้น แต่คุณสมบัติเหล่านี้จะต้องดีเด่นเหนือบุคคลอื่นโดยทั่วไป และผู้นำประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งอยู่ในองค์กร แต่เขาก็สามารถครองใจผู้อื่นได้โดยอาศัยบุคลิกภาพ และอำนาจที่มีอยู่ในตัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ มีผลต่อการยอมรับและตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

3. ปัจจัยทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

วัดอัมพวันเป็นวัดหนึ่งที่อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในการดึงคนหนุ่มคนสาวเข้าวัดปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก

Goodenough (1966) และพินน์ บุนยรัตน์พินน์ (2517 : 145) มีความคิดเห็นคล้ายกันว่า "การมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดขึ้นเมื่อพวกเขาได้เรียนรู้ถึงผลประโยชน์โดยตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผนโครงการ การเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เมื่อเขาได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน หรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ด้วย"

ผลจากการศึกษาพบว่า ความสามารถ ความกระตือรือร้นในการทำงานของพระสงฆ์เจ้าอาวาสในการพัฒนาทางด้านจิตใจ และทางด้านวัตถุโดยการก่อสร้างสาธารณสมบัติ เช่น ถนน บ่อน้ำ โบสถ์ หอประชุม ศาลาการเปรียญ เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้สร้างขึ้นมามีความมุ่งเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมและบุคลิกภาพของประชาชนให้มีจิตสำนึกด้วยความมีสติสัมปชัญญะ ด้วยการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นพัฒนาจิตใจของตนเอง ด้วยตัวของตัวเองเมื่อมีจิตตคติความคิดที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้มีขึ้นในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีความสำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจของพุทธศาสนิกชนประสบความสำเร็จได้ก็คือผู้นำท้องถิ่น พินน์ บุนยรัตน์พินน์ (2517) กล่าวว่า "ผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิดเห็นคล้ายคลึงตามโดยลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้จนเป็นผลสำเร็จในที่สุด" พระภิกษุวิสุทธิคุณกล่าวว่า อันที่จริงคนอยากเข้าวัดแต่วัดมีบรรยากาศไม่น่าเข้า พระสงฆ์

ไม่มีคุณภาพ ไม่ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกกำหนด (prescribed role) โดยสถานภาพคือพระภิกษุ บริเวณวัดสภปรกษาคความร่มรื่นและที่สำคัญคือ ประชาชนชาวศรัทธาในตำพระสงฆ์ เป็นต้น นิตา ชูโต (2525 : 3-30) กล่าวว่า "ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม พบว่า กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมนิยมและศรัทธามากที่สุดคือ กิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยให้เหตุผลของการเข้าร่วมในกิจกรรมเพราะความศรัทธา ทำให้จิตใจบริสุทธิ์คลายกังวลทั้งยังมีโอกาสพบปะเพื่อนฝูงอีกด้วย" ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของวัดอัมพวัน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งเพราะ วัดมีบริเวณที่ร่มรื่น สะอาด สงบ สะดวก สบาย (มีสุภาสิต สอนใจ มีปริศนารธรรม คติธรรม แขนงติดกับต้นไม้) ตรงตามหลักการเผยแพร่พุทธศาสนาของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 7 ประการดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 หน้าที่ 15 ใน พุทธพจน์ วิสุทธิ 1/161, วินย.อ 1/524; ม.อ 3/570

การวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัย 3 ปัจจัยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตัวมีผล ต่อการยอมรับเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ณ วัดอัมพวันและมีอิทธิพล โดยตรง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้จากข้อค้นพบถูกต้องตรงกับความจริงในทัศนะของพุทธศาสนิกชนที่ เข้าร่วมในกิจกรรม มีความเห็นว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตัวมีพระภิกษุวิสุทธิคุณมีบทบาทสำคัญเป็นผู้ นำในการพัฒนาจิตใจที่มีความสามารถ มีสติปัญญา เป็นผู้ประพฤติธรรม มีความบริสุทธิ์ อีกทั้ง เป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจนก่อให้เกิดเป็นโครงสร้างต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นอันประกอบด้วย ความซนแข็งจริงจิ่งในการทำงาน, จิตใจกว้างขวาง มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบในกิจการอันเป็นภาระกิจของ พระสงฆ์ ในทัศนะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมมีความเห็นว่า พระภิกษุวิสุทธิคุณ เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพน่าศรัทธาโดยเฉพาะความเป็นผู้ที่มีความสามารถ หรือ ความชำนาญพิเศษในการหยั่งรู้เรื่องราวของผู้ที่หวังมาพึ่งพิงทางด้านจิตใจ ตลอดจนการให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา และการให้ความช่วยเหลือแก่พุทธศาสนิกชนเป็นประจำในปัญหาต่าง ๆ ซึ่งพุทธศาสนิกชนมีแนวโน้มยอมรับเชื่อถือ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามคำแนะนำของ พระภิกษุวิสุทธิคุณ ตัวแปรเหล่านี้เป็นเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการยอมรับเข้าร่วมใน

กิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมที่เหมือนกันโดยมีพระภิกษุวิสุทธินุญชัยเป็นผู้นำทางด้าน
ความคิด ที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา ณ วัดอัมพวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย